

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА **до проєкту Закону України**

Про захист прав позичальників у межах договорів мікрокредитування та мікропозики

1. Обґрунтування необхідності прийняття Закону

Мікрокредитування та мікрокредити відіграють надзвичайно позитивну роль в економіках країн, що розвиваються. Мікрокредитування за певних обставин - за наявності ефективного контролю з боку держави та обґрунтованих економічним становищем населення обмежень - є дієвим засобом подолання бідності. Однак ситуація, яка наразі склалась в Україні з безконтрольною та хаотичною діяльністю фінансових установ небанківського сектору, загрожує фінансовій стабільності країни та заганає велику кількість громадян у кредитну пастку.

Слід зазначити, що в багатьох країнах з розвиненою економікою вже давно на ринках мікрокредитування введені певні регуляторні заходи, зокрема, жорстке обмеження відсоткових ставок, сум позик, заборона надання мікрокредитів людям без стабільного джерела доходів (студентам, безробітним, особам, що не досягли 18 років), норми, що зобов'язують ретельно перевіряти платоспроможність потенційних клієнтів, включно з використанням даних бюро кредитних історій, заборона передавати особисті дані третім особам. Більш того, відповідні правила надання позик прописані в Директиві № 2008/48/ЄС Європейського Парламенту і Ради ЄС про договори споживчого кредитування і скасування Директиви Ради ЄС 87/102.

Разом з тим, потрібно визнати, що в Україні мають місце тисячі фактів, що межують з катастрофою, які пов'язані з недобросовісною діяльністю компаній, що працюють на ринку фінансових послуг. Так, ще на стадії укладення договору з надання послуг виникає інформаційна диспропорція, оскільки позичальник, що, як правило, знаходиться у скрутному становищі та важкому психологічному стані, не має повної та прозорої інформації щодо умов кредитування та реальних відсоткових ставок. Наслідком цього є підписання договору, за яким позичальник має сплатити від 560% до 726% від суми, наданої йому в мікрокредит.

Незважаючи на прийняті Верховною Радою Закони України, зокрема, Закону «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо захисту прав споживачів фінансових послуг», громадяни України повністю беззахисні перед свавіллям численних компаній, які працюють поза

законодавчим полем та не несуть жодної відповідальності за порушення і вчинення жорсткого психологічного, а часто й фізичного впливу на українців.

Перші МФО створювались для подолання бідності, а економіст Мухаммед Юнус, що вперше запровадив цей механізм, отримав Нобелівську премію за внесок у боротьбу зі злиднями. Однак провідна ідея Юнуса з часом була спотворена і перетворена на хижацький дикий бізнес. Всі розвинуті країни з ринковою економікою запровадили для систем швидких позик жорстке регуляторне поле, яке жодним чином не обмежує конкуренцію, чесне ведення господарської діяльності, розумну рентабельність і не запроваджує бар'єри для розвитку, але при цьому одночасно унеможлиблює злочинну складову, яка присутня наразі на фінансовому ринку в Україні. Саме на такому підході має зосередитись і Україна. Наприклад, в США, які є взірцем вільної ринкової економіки, функціонування Payday Loan дозволено лише у 22 штатах при жорсткому зобов'язанні надавати регулятору так звану «таблицю Шумера», а 40 країн з економікою, що розвивається, за даними Всесвітнього Банку, контролюють відсоткові ставки або здійснюють фактичний контроль ринку мікрокредитування, а також вводять так звані лихварські обмеження для мікрокредитів.

2. Загальна характеристика і основні положення проєкту Закону

Законопроєкт складається з двох розділів та містить наступні положення:

визначення термінів, що вживаються в законі, зокрема, ефективної (реальної) процентної ставки за мікропозикою (мікрокредитом), мікропозики та мікрокредитування, мікрофінансової організації;

порядок укладення договору мікрокредитування (мікропозики) та його істотні умови;

особливості встановлення розміру ефективної процентної ставки за мікрокредитом (мікропозикою);

порядок погашення мікрокредиту (мікропозики) та реструктуризації боргу;

штраф за прострочення позичальником чергових платежів за договором мікрокредитування (мікропозики);

заборону продажу боргу позичальника за договором мікрокредитування (мікропозики);

гарантії прав позичальника при мікрокредитуванні та за договором мікропозики;

порядок набрання законом чинності та порядок врегулювання спірних питань щодо договорів мікрокредитування (мікропозики), які підпадають під сферу регулювання цього законопроекту, але були продані або передані третім особам до набрання чинності закону.

3. Цілі і завдання проєкту Закону

Метою законопроекту є врегулювання правовідносин, що виникають стосовно договорів мікрокредитування, мікропозики, що надаються позичальникам фінансовими установами, які надають мікропозики та мікрокредити і підпадають під визначення небанківських фінансових організацій, виключним видом діяльності яких є надання фінансових послуг, та банками, і відносин, що виникають між позичальником і кредитором (новим чи наступним кредитором).

4. Стан нормативно-правової бази у даній сфері правового регулювання

Основними законодавчими актами, що регулюють суспільні відносини в даній сфері, є Конституція України, Цивільний кодекс України, Цивільно-процесуальний кодекс України, Закони України «Про Національний банк України», «Про банки та банківську діяльність», «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг», «Про споживче кредитування», «Про захист прав споживачів», «Про захист персональних даних», нормативно-правові акти Національного банку України.

5. Фінансово-економічне обґрунтування

Реалізація законопроекту не потребує додаткових витрат з Державного бюджету України.

6. Прогноз соціально-економічних та інших наслідків прийняття проєкту Закону

Прийняття законопроекту дозволить вдосконалити чинне законодавство в частині врегулювання правовідносин стосовно договорів мікрокредитування, мікропозики, що надаються позичальникам фінансовими установами, які надають мікропозики та мікрокредити і

підпадають під визначення небанківських фінансових організацій, виключним видом діяльності яких є надання фінансових послуг (МФО), та банками, виходячи з конституційних принципів пріоритету прав і свобод людини і громадянина, сформує дієві правові механізми захисту прав позичальників і збереження фінансової стабільності українського суспільства.

Народні депутати України

СЕДО ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

Підписувач: Тимошенко Юлія Володимирівна
Сертифікат: 58E2D9E7F900307B04000000EA922800F30C8F00
Дійсний до: 25.01.2023 0:00:00

Апарат Верховної Ради України
№ 162д9/1-2021/71743 від 02.03.2021

415995